

Date: 27th June-2026

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH
ISTIQBOLLARI

Shokirov Sardor Inotdullo o'g'li
Buxoro davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur tezida O'zbekistonda raqamli bank xizmatlarini kengaytirishning iqtisodiy ahamiyati, mavjud holati, muammolari va istiqbolli yo'nalishlari tahlil qilinadi. Mobil banking, internet-banking, masofaviy identifikatsiya, QR-kod, NFC, elektron hamyonlar va tezkor to'lov tizimlarining rivojlanishi aholining hamda tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini oshirmoqda. Tadqiqot natijasida raqamli bank infratuzilmasini kengaytirish, kiberxavfsizlikni kuchaytirish, aholining moliyaviy savodxonligini oshirish hamda sun'iy intellektga asoslangan xizmatlarni joriy etish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: raqamli bank, mobil banking, internet-banking, moliyaviy inklyuziya, raqamli identifikatsiya, QR-kod, NFC, elektron to'lov, kiberxavfsizlik, fintech.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida raqamlashtirish jarayonlari bank xizmatlari ko'rsatish tizimini tubdan o'zgartirmoqda. An'anaviy bank modelida mijoz xizmat olish uchun bank filialiga murojaat qilgan bo'lsa, bugungi kunda to'lovlarni amalga oshirish, omonat ochish, kredit olish, valyuta ayirboshlash, kartaga buyurtma berish va hisobvaraq holatini kuzatish kabi xizmatlar mobil ilovalar hamda internet platformalari orqali bajarilmoqda. Bu esa vaqt va xarajatlarni tejash, xizmatlar tezligi va shaffofligini oshirishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda bank tizimini transformatsiya qilish, zamonaviy moliyaviy texnologiyalarni keng joriy etish hamda raqobatbardosh bank xizmatlari bozorini shakllantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. 2020–2025-yillarga mo'ljallangan bank tizimini isloh qilish strategiyasida banklarni transformatsiya qilish, xizmatlar sifatini oshirish va ilg'or texnologiyalarni tatbiq etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan [1]. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi ham iqtisodiyot va ijtimoiy sohalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish uchun institutsional asos yaratdi [2].

ASOSIY QISM

Raqamli bank xizmatlari deganda bank mahsulotlari va operatsiyalarining masofaviy aloqa kanallari orqali ko'rsatilishi tushuniladi. Ular tarkibiga mobil banking, internet-banking, SMS-banking, elektron hamyonlar, QR va NFC orqali to'lovlar, masofaviy biometrik identifikatsiya, onlayn kredit hamda onlayn depozit xizmatlari kiradi. Ushbu xizmatlar ayniqsa chekka hududlarda yashovchi aholi, kichik biznes vakillari, talabalar va vaqt resursi cheklangan mijozlar uchun qulay hisoblanadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda raqamli bank xizmatlaridan foydalanish ko'lami sezilarli kengaydi. Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra, 2026-yil 1-yanvar holatiga muomaladagi bank kartalari soni 68,3 million donaga, bankomat va infokiosklar soni 40



Date: 27th June-2026

mingdan ortiq, to'lov terminallari soni esa 430 mingdan oshdi. 2025-yil davomida to'lov terminallari orqali amalga oshirilgan to'lovlar hajmi 460,3 trillion so'mni tashkil etdi [3].

Masofaviy bank xizmatlaridan foydalanish ko'rsatkichlari ham yuqori sur'atlarda o'smoqda. 2025-yil boshida masofaviy bank xizmatlaridan foydalanuvchilar soni 52,9 millionni tashkil etgan bo'lsa, 2026-yil 1-yanvar holatiga ushbu ko'rsatkich 82,9 millionga yetdi [4]. Bunda mazkur ko'rsatkich banklar kesimida jamlanganligini, ya'ni bir mijoz bir nechta bank ilovasidan foydalanishi mumkinligini ham inobatga olish lozim. Shunga qaramay, bu holat raqamli bank mahsulotlariga bo'lgan talab jadal ortib borayotganini ko'rsatadi.

Raqamli identifikatsiya tizimlarining joriy etilishi bank xizmatlaridan foydalanishni yanada soddalashtirdi. 2025-yil boshiga kelib Face ID texnologiyasidan foydalanayotgan tijorat banklari soni 28 taga, to'lov tashkilotlari soni 15 taga yetdi. Raqamli identifikatsiyadan o'tgan mijozlar soni 12,2 million nafarga yetgan. Bundan tashqari, 2024-yilda NFC texnologiyasi asosidagi tranzaksiyalar hajmi 41,4 trillion so'mni tashkil etdi, "QR-online" tizimida tadbirkorlarga berilgan QR-kodlar soni qariyb 108 ming taga yetdi [5].

Raqamli bank xizmatlarining kengayishi moliyaviy inklyuziyani ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Chunki ular bank filiallari mavjud bo'lmagan yoki xizmat ko'rsatish darajasi cheklangan hududlardagi aholiga tezkor va qulay moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkonini beradi. Onlayn to'lovlar, davlat xizmatlari uchun raqamli hisob-kitoblar, kartadan kartaga pul o'tkazmalari va elektron tijoratning rivojlanishi naqd pulsiz hisob-kitoblar ulushini oshiradi.

Biroq raqamli bank tizimida ayrim muammolar ham mavjud. Birinchidan, aholining ayrim qatlamlarida, ayniqsa yoshi katta fuqarolar hamda chekka hududlarda yashovchi aholida raqamli va moliyaviy savodxonlik yetarli darajada emas. Ikkinchidan, internet sifati, mobil aloqa qamrovi va smartfonlardan foydalanish imkoniyatlari hududlar kesimida bir xil emas. Uchinchidan, fishing, soxta havolalar, bank kartalaridan noqonuniy foydalanish, shaxsiy ma'lumotlarning oshkor bo'lishi kabi kiberxatarlar mijozlarning raqamli xizmatlarga bo'lgan ishonchiga salbiy ta'sir qilishi mumkin.

Jahon banki O'zbekistonda raqamli to'lovlardan foydalanish ayrim tengdosh mamlakatlarga nisbatan cheklanganligini, naqd puldan foydalanish saqlanib qolayotganini hamda raqamli to'lovlardan foydalanishda gender tafovuti mavjudligini qayd etadi. Shu sababli raqamli moliyaviy xizmatlarni ommalashtirish faqat texnologik yechimlar bilan emas, balki aholining raqamli ko'nikmalarini rivojlantirish bilan ham bog'liqdir [6].

Raqamli bank xizmatlarini kengaytirishning istiqbolli yo'nalishlari sifatida ochiq bank tizimlari, API asosidagi xizmatlar, sun'iy intellekt orqali mijozlarga maslahat berish, firibgarlik operatsiyalarini erta aniqlash, biometrik identifikatsiya hamda shaxsiy moliyaviy rejalashtirish servislarini ko'rsatish mumkin. Bunda banklar, fintech kompaniyalari, to'lov tashkilotlari va davlat organlari o'rtasidagi hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi.



Date: 27th June-2026



Shuningdek, raqamli moliyaviy xizmatlar iste'molchilarining huquqlarini himoya qilish, shaxsiy ma'lumotlar maxfiyligini ta'minlash, xizmatlarning to'liq va tushunarli shartlarini mijozga taqdim etish talab etiladi. Markaziy bank tomonidan ishlab chiqilgan raqamli moliyaviy xizmatlar iste'molchilari bilan o'zaro munosabatlar bo'yicha talablar loyihasi aynan ushbu yo'nalishdagi xavflarni kamaytirish va mijozlar ishonchini mustahkamlashga qaratilgan [7].

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda raqamli bank xizmatlarining rivojlanishi bank tizimi samaradorligini oshirish, naqd pulsiz hisob-kitoblarni kengaytirish, moliyaviy inklyuziyani kuchaytirish hamda aholiga qulay bank mahsulotlarini taklif etishga xizmat qilmoqda. Mobil ilovalar, raqamli identifikatsiya, QR-kod, NFC, elektron hamyonlar va tezkor to'lov tizimlari bank xizmatlarining sifat jihatidan yangi bosqichga chiqishiga sabab bo'lmoqda.

Raqamli bank xizmatlarini yanada kengaytirish uchun quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1. Chekka hududlarda internet va mobil aloqa infratuzilmasini yaxshilash, bank ilovalaridan foydalanish uchun barqaror texnik sharoit yaratish.
2. Maktab, oliy ta'lim muassasalari, mahalla va bank filiallari orqali aholining moliyaviy hamda raqamli savodxonligini oshirish bo'yicha doimiy o'quv dasturlarini tashkil etish.
3. Banklarda sun'iy intellekt asosidagi antifrod tizimlarini rivojlantirish, shubhali operatsiyalarni tezkor aniqlash va mijozlarni avtomatik xabardor qilish mexanizmlarini kengaytirish.
4. Raqamli xizmatlarda mijozlar huquqlarini himoya qilish, shaxsga doir ma'lumotlar xavfsizligi, xizmat narxlari va kredit shartlari bo'yicha axborot shaffofligini kuchaytirish.
5. Kichik biznes va yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun QR-to'lov, onlayn-kassa, elektron hisob-faktura va masofaviy kredit mahsulotlarini keng joriy etish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-son Farmoni. "2020–2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida".
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida".
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Statistik byulleten, 2025-yil. To'lov tizimiga oid asosiy ko'rsatkichlar.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Masofaviy bank xizmatlaridan foydalanuvchilar soni bo'yicha statistik ma'lumotlar, 2025–2026-yillar.
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Yillik hisobot, 2024-yil.

Date: 27th June-2026

6. World Bank. Uzbekistan: Financial Inclusion for Growth, Returns and Opportunities for Work Project, 2025.

7. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Raqamli moliyaviy xizmatlar iste'molchilari bilan o'zaro munosabatlarga doir talablar to'g'risidagi nizom loyihasi, 2025.

